

DİJİTAL VERGİDE İKİNCİ AŞAMA TAMAMLANDI

GİRİŞ

Dijital teknolojinin günlük hayata sağladığı ve çağımızı şekillendiren olanaklar, beraberinde yasal alanda düzenlenmesi gereken yeni bazı alanları ortaya çıkartmıştır. Bunlar arasında dijital ortamı kullanarak sınır ötesi etkinlik gösteren çok uluslu şirketlerin yarar sağladıkları ülkelerde nasıl vergilendirileceği konusu da bulunmaktadır. Bu konudaki görüşmeler 2013 yılından beri Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'nün (OECD) eşgüdümünde yürütülüyordu.

Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'de Biden Yönetiminin çok uluslu şirketlerin asgari %15 oranında vergilendirilmesi önerisi yaparak attığı adım, konunun küresel anlamda çözülmesi için uygun bir ortam da yaratmıştı. Böylece, iki sütun üzerinde bir mutabakat sağlanması mümkün olmuştu. G7 Maliye Bakanlarının 5-6 Haziran tarihli toplantılarında vardıkları mutabakat ile dijital teknolojiyi kullanan çok uluslu firmaların, merkezlerinin bulundukları ülkelerin dışında da vergilendirilmeleri (**birinci sütun**) ve tüm şirketlerin asgari %15 oranında vergilendirilmeleri (**ikinci sütun**) öngörülmüştü. Bu konuda ayrıntılı olarak daha önce bilgi verilmişti.²

MUTABAKATIN İKİNCİ AŞAMASI

OECD'de 1 Temmuz tarihinde sanal ortamda yapılan görüşmelerin sonucunda, daha önce G7 ülkeleri Maliye Bakanlarının "Vergi Matrahının Aşındırılması ve Kâr Aktarılması Konusunda Kapsayıcı Çerçeve Açıklamasına" (Inclusive Framework on Base Erosion and Profit Shifting) 131 ülkenin katılımıyla **ikinci aşama** oluşmuştur. OECD'de müzakerelere 139 ülke katılıyordu. Bunların 131'i bu vergi düzenlemesine katıldığını ilan etmiştir. Aralarında Türkiye'nin

¹ <https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1257/Bozkurt+Aran>

² Aran B., (Haziran 2021). Dijital vergi konusunda yeni bir adım ve G7 Maliye Bakanları Londra toplantısı. TEPAV. <https://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/10303>

Bu çalışmada ifade edilen bulgular, yorumlar, sonuçlar, öneriler ve görüşler tamamen yazar(lar)ına aittir. TEPAV'ın resmi görüşü değildir. © TEPAV, aksi belirtilmedikçe her hakkı saklıdır.

de bulunduğu ülkelerin listesi ilişiktir.³ G7 toplantısında kabul gören ve ayrıntıları ile açıklanan mutabakat temelde muhafaza edilmiştir.

Bu defa yapılan görüşmelerde bu mutabakata bazı ilavelerin olduğu görülmüştür:

- İngiltere'nin ısrarlı çabaları sonucunda mali hizmetler (bankacılık) ve madencilik sektörleri birinci sütun düzenlemesinden muaf tutulmuştur. Diğer bir ifadeyle bu sektörlerde vergi, eski uygulamayla bu şirketlerin merkezlerinde tahakkuk ettirmeye devam edilecektir.
- Gemicilik faaliyetleri de ikinci sütundan muaf tutularak asgari vergi düzenlenmesinden etkilenmeyecektir.
- Çin ve Hindistan'ı tatmin etmek amacıyla, şirketlerin fabrika ve makine gibi maddi varlıklarına yapacakları yatırımlara sağlanan kurumlar vergisi teşvikinin vergi düzenlemesinden muafiyeti sağlanmıştır.⁴
- Ayrıca ülkelerin aralarında çıkacak ihtilafları giderecek zorunlu bir tahkim düzeninin de kurulması kararlaştırılmıştır.

Bu arada, dijital teknoloji kullanan şirketleri kendi merkezlerinin dışında vergilendirmeye (**Birinci Sütun**) başlamış olan bazı ülkelerin (Fransa), bu uygulamalarını ne zaman sonlandıracakları konusu henüz açıklığa kavuşmamıştır.

OECD Genel Sekreteri Mathias Cormann uzun yıllar süren yoğun çalışma ve müzakerelerin sonucunda büyük çok uluslu şirketlerin her yerde adil vergilendirilmelerine olanak sağlayan mutabakatı tarihi bir gelişme olarak nitelendirmiştir. Genel Sekreter, mutabakatın sadece "asgari kurumsal vergi oranını" belirlediğini, ancak ülkeler için tek bir vergi oranı uygulanmasını önermediğini hatırlatmıştır.

ABD'nin, mutabakatın yaygın olarak kabul edilmesini sağlamak için ciddi gayret gösterdiği anlaşılmaktadır. Görüşmelerde yer alan ülkelere sekizi (Barbados, Estonya, Macaristan, İrlanda, Kenya, Nijerya, Sri Lanka, Saint Vincent ve Grenadinler) mutabakata katılmadıklarını ilan etmişlerdir. Peru ise fiilen hükümet kurulmadığı için katılmaktan geri durmuştur.

Bu durumda üç Avrupa Birliği (AB) üyesinin (Estonya, Macaristan ve İrlanda) katılmayı reddetmesi, AB içinde bir sorun ortaya çıkarmıştır. AB Komisyonu bu mutabakatı uluslararası bir anlaşma olarak AB yasası şeklinde Avrupa müktesebatına ilave etmeyi öngördüğü belirtilmişti. Ancak bu sürecin geçerli olması için özellikle vergi konularında bütün üyelerin mutabakata ittifakla katılmalarına gerek duyulmaktadır. İtiraz eden bu üç ülke, doğrudan yabancı sermaye girişini sağlamak amacıyla mevcut uygulamalarına devam etmek istemektedirler. İrlanda Maliye Bakanı sürece etkin olarak katılmaya devam edeceklerini, işbirliği yapacaklarını, ancak konunun önemli bir ulusal hassasiyet ifade ettiğini söylemiştir.⁵

Bu arada bazı ülkelerin (Çin, Arjantin, Suudi Arabistan, Rusya ve Türkiye) mutabakata istemeyerek de olsa, son dakikada aldıkları kararla katıldıkları belirtilmektedir.⁶

³ <https://www.oecd.org/tax/beps/oecd-g20-inclusive-framework-members-joining-statement-on-two-pillar-solution-to-address-tax-challenges-arising-from-digitalisation-july-2021.pdf>

⁴ C.Giles; (1 Temmuz 2021). "World's leading economies agree global minimum corporate tax rate"; Financial Times.

⁵ https://www.wsj.com/articles/u-s-wins-international-backing-for-global-minimum-tax-11625153698?mod=searchresults_pos3&page=1

⁶ E. Agyemang, C. Giles, J. Wheatly; (2 Temmuz 2021). "Global Tax faces challenges of detail, implementation and holdouts"; Financial Times.

Diğer bir ilginç gözlem de büyük teknoloji şirketlerinin tepkilerinin olumlu olmasıdır. Yapılması öngörülen düzenlemelerden en çok etkilenecek firmalar arasında yer alan Facebook yetkilisi, bu konuda sağlanan ivmeden memnun olduklarını ve OECD görüşmelerinin başarı ile sonuçlanmasını dilediklerini belirtmiştir.⁷ Bu şirketlerin, ülkelerin tek taraflı uygulamalarıyla kurumlar gelir vergisini farklı şekilde düzenlemeleri halinde ortaya çıkması olası “yamalı bohça” benzeri uygulamalardan kaygı duydukları anlaşılmaktadır.

Vergi konularında uluslararası saygınlığı bulunan Oxford Üniversitesi Said Ticaret Okulunun bulduğu sonuçlar ilginçtir:⁸

- OECD vergi reformu dünyanın en büyük 500 şirketinden 78’ini ve yalnızca 37 Avrupa şirketini etkileyeceği;
- Şirket sayısının bu şekilde az olmasının, vergilendirilecek gelirleri 20 milyar Dolar üzerinde olan ve %10 kar elde eden şirketlere uygulanmasından kaynaklandığı;
- Ülkelerin ilave vergi kazancının %64’ünün (56 milyar Doları) ABD merkezli şirketlerden sağlanacağı,
- Bu toplamın yaklaşık %45’inin (39 Milyar Dolar) teknoloji şirketleri tarafından ve yaklaşık 28 milyar Dolarının (Apple, Microsoft, Alphabet, Intel ve Facebook) beş büyük ABD şirketi tarafından oluşturulacağı belirtilmektedir.

SONRAKİ ADIMLAR

8-9 Temmuz tarihleri arasında Venedik’te toplanan G20 Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları toplantısında dijital vergi konusu ele alınmıştır. Toplantı 2020 yılından bu yana yapılan ilk “yüz yüze” toplantı olma özelliğini de taşımaktadır.⁹

Daha sonra 30-31 Ekim tarihlerinde Roma’da yapılacak G20 Liderler toplantısında görüşülmesi öngörülmektedir. Bu arada OECD’de gerçekleştirilecek görüşmelerde mutabakat ile ilgili ayrıntıların son şekline kavuşturulması ve böylece nihai hale gelecek mutabakatın, katılan ülkeler tarafından 2023’de “yasalaştırılması” ve uygulamaya geçirilmeleri beklenmektedir.

SON SÖZ

Sürecin bu şekilde sonuçlanması halinde özellikle **vergi cenneti** olarak nitelendirilen ülkelerin, şirketlere sağladıkları vergi yararı ortadan kalkacağı için, olumsuz etkilenecekleri anlaşılmaktadır.

Biden Yönetimi, girişeceği alt yapı yatırımlarını finanse edebilmek için kurumlar gelir vergisinde artış yapmayı öngörmektedir. Küresel planda asgari vergi uygulaması ile (**İkinci Sütun**) ABD’li firmaların vergi kolaylıklarından yararlanmak için vergi cennetlerine gitmelerini gerektiren nedeni ortadan kaldırarak, ABD’de vergi ödemelerinin sağlanması amaçlanmaktadır. Bununla

⁷ S. Schechner; (1 Temmuz 2021)“ Big Tech Says Global Tax Deal Is a Win”; Wall Street Journal.

⁸ M. Devereaux, M. Simmler; “Who will pay Amount A”, Econ Policy Brief 36;

https://www.econpol.eu/publications/policy_brief_36

⁹ <https://www.g20.org/g20-finance-ministers-and-central-bank-governors-venice-meeting-and-side-events.html>

beraber vergi konusunun **ABD Kongresinde dirençle** karşılaşacağı ve Başkan Biden'ı zorlayacağı da belirtilmektedir.

Konunun, şirketlerin vergilendirilmesinin ötesinde uluslararası planda ekonomik ve ticari ilişkiler üzerinde de etkisi olması beklenmektedir. Dijital teknolojinin günümüzdeki gelişme düzeyi artık **yeni kuralların** oluşturulmasının gerekliliğini bir kere daha ortaya çıkarmıştır.

Özellikle küreselleşmeye direncin ve popülizmin geliştiği bir ortamda, ülkelerin vergi gibi en hassas egemenlik konusunda yerleşmiş uygulamalardan farklı bir şekilde mutabakata varmak gereğini hissetmeleri ilginçtir. Teknolojik gelişmelerin de katkısı ile **küreselleşmenin** ülkelerin aralarındaki **işbirliğinin** kaçınılmaz bir olgusu olmaya devam edeceği anlaşılmaktadır.

Gerçekten de varılan mutabakat, dijital teknolojinin yaygın uygulanması ile küresel planda yüzyıllardır uygulanan **vergi ilkelerinin** değiştirilmesini gerektiren ileri bir adım teşkil etmektedir. Bununla beraber küresel planda bu uygulamalardan etkilenecek **şirketlerin sayısının sınırlı** olduğu dikkate alınmalıdır.